

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Ohledání v kontradikci s právem osobní a
domovní svobody**

Daniela Rychtová

Plzeň

2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Ohledání v kontradikci s právem osobní a domovní svobody“ vypracovala zcela samostatně, za použití literárních a odborných zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Plzni, dne 29. března 2018

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D. za vstřícný přístup při vedení mé diplomové práce.

1. Úvod	1
2. Vymezení pojmu ohledání	3
2. 1. Základní vymezení pojmů	3
2. 2. Trestní řízení	4
2. 3. Pojem ohledání	5
2. 4. Právní úprava ohledání	7
2. 5. Druhy ohledání	10
2. 6. Zásady ohledání	10
3. Charakteristika metod a postupů při ohledání	13
3. 1. Druhy ohledání	13
3. 1. 1. Ohledání předmětu	13
3. 1. 2. Ohledání dokumentu	13
3. 1. 3. Ohledání zvířat	14
3. 1. 4. Ohledání těla živé osoby	14
3. 1. 5. Ohledání místa činu	15
3. 2. Subjekty ohledání	17
3. 2. 1. Soud	17
3. 2. 2. Policejní orgán	17
3. 2. 3. Státní zástupce.....	18
3. 3. Metody použité při ohledání	18
3. 4. Postupy orgánu činných v trestním řízení v návaznosti na ohledání.....	19
4. Význam ohledání v trestním řízení	25
4. 1. Protokol o ohledání.....	26
5. Vymezení pojmů – osobní svoboda a domovní svoboda	31
5. 1. Osobní svoboda	31
5. 2. Druhy omezení práva na osobní svobodu.....	33
5. 5. Vazba	39
5. 6. Domovní svoboda.....	43
6. Ohledání a rozpor v souvislosti s právem osobní a domovní svobody	49
7. Závěr	52
8. Cizojazyčné resumé	54

9. Resumé	55
10. Seznam použité literatury	56

1. Úvod

Za téma pro vypracování mé diplomové práce jsem si vybrala Ohledání v kontradikci s právem na osobní a domovní svobodu. Jsem toho názoru, že téma je velmi zajímavé a jeho rozsah není omezen pouze na trestněprávní rozbor, ale přesahuje do ústavně-právní sféry. Kromě toho si osobně myslím, že je velmi zajímavé i z toho důvodu, že ohledání lze považovat za jeden z prostředků sloužící k objasnění spáchané kriminální události.

Cílem mé práce jsem si stanovila analyzovat a vymezit pojem ohledání. V úvodu své práce se nejprve zaměřím na vymezení základních pojmů, abych poté mohla navázat na stěžejní body mé práce. Pokusím se objasnit pojmy důkazního práva, trestního řízení, zákonné úpravy ohledán, jelikož jsem toho názoru, že je vhodné rozvést tyto pojmy v úvodní části práce, na které v dalších kapitolách navážu zásadami důležitými pro trestní řízení. Vzhledem k tomu, že je důležité pochopit základní pojem ohledání, rozeberu jej v úvodní kapitole. Dále se zaměřím na charakteristiku metod a postupů při ohledání. Jaké subjekty ohledání provádí a jejich postup při ohledání. Uvedu nejprve druhy ohledání, které mohou nastat v průběhu trestního řízení. Zároveň rozvedu, jakými zásadami se řídí postup subjektů při ohledání.

V další kapitolách se zaměřím na pojem osobní a domovní svobody, kromě vysvětlení ústavně garantovaných práv, shrnu případy, za kterých mohou být omezeny.

V závěru své práce vyhodnotím všechny informace zjištěné a získané při studiu této oblasti trestního práva. Kromě teoretického studia, přihlédnu také

k vlastním praktickým poznatkům a zkušenostem, získaným během praxe v advokátní kanceláři zaměřující se na trestní právo. Při tvoření práce jsem se snažila využít veškeré možné a dostupné knižní publikace zaměřující se na mnou vybrané téma. Snažila jsem se při své práci podat ucelený náhled na toto téma.

Kromě knižních publikací jsem při své práci čerpala z komentářů, právních předpisů, vysokoškolských učebnic, dále i z internetových zdrojů, které se zaměřují a věnují oblasti trestního řízení.

2. Vymezení pojmu ohledání

2. 1. Základní vymezení pojmů

Na začátek své práce jsem se rozhodla objasnit fakt, že klíčovým bodem pro trestní řízení je skutek, který byl spáchaný v minulosti. V souvislosti se spáchaným činem mají za úkol orgány činné v trestním řízení – hlavně orgány policie ČR – zjistit a objasnit příčinu toho, z jakého důvodu, kdo protiprávní skutek spáchal a zjistit zdali se jedná o trestný čin či ne. Pokud orgány dojdou k závěru, že se jedná o protiprávní trestný čin, jsou nuceni je kvalifikovat a zařadit. Provést zmíněnou činnost lze prostřednictvím důkazních prostředků.

Celou oblast problematiky lze označit za dokazování v trestním právu. Jedná se o sféru trestního práva nazývanou se důkazním právem, jenž je obsažena v ustanoveních trestního řádu, konkrétně se jedná o část hlavy páté, začínající § 89 a končící § 118.¹

Dle mého názoru považujeme dokazování za jednu z nejdůležitějších částí trestního řízení. Orgány trestního řízení využívají nejrůznějších možností a poznatků, ať z oblasti vědecké nebo přírodní. Jedním z oborů souvisejícím s trestním řízením je bezesporu kriminalistika. Pokud bych měla definovat výše zmíněný pojem, jedná se o vědu, jejíž jedním z hlavních cílů je odhalit a vyšetřit protiprávní čin. Podstatným bodem, jenž má být prokázán, je usvědčení pachatele prostřednictvím důkazů svědčících o jeho vině. Důkazní právo souvisí úzce s pojmem důkaz, za který se považuje informace, kterou obstarává orgán činný v trestním řízení.

Mezi jednotlivé důkazní prostředky patří:

- Výpověď obviněného
- Výpověď svědka
- Odborné vyjádření
- Znalecký posudek
- Ohledání
- Věcný a listinný důkaz

¹ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T a kol. Trestní právo procesní. 6. Vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015. s. 297.

- Zvláštní způsoby dokazování

Jedná o prostředky, které jsou důležité pro trestní řízení. Orgán činný v trestním řízení získává díky těmto poznatkům, podstatná fakta pro dokazování v trestním řízení.² Kromě toho se důkazní právo opírá o základní zásady typické pro trestní řízení, mezi něž řadíme presumpci nevinu, zásadu materiální pravdy, zásadu oficiality, zásadu vyhledávací, zásadu bezprostřednosti a ústnosti, zásadu volného hodnocení důkazů, zásadu přiměřenosti a zásadu zdrženlivosti.

Mezi stádia dokazování patří vyhledávání důkazů, provádění důkazů a hodnocení důkazů. Jsem toho názoru, že jednotlivá stádia spolu souvisí. Zejména se jedná o časový úsek, kdy je proveden a hodnocen důkaz. *Jedná se o takový rozbor a zhodnocení prováděného důkazu umožňuje orgánu konajícímu přípravné řízení, popřípadě soudu určit, které okolnosti je třeba objasnit u prováděného důkazu, jakým způsobem by bylo třeba prováděný důkaz prověřit, zda bude třeba prověřit důkazy již provedené z hledisek jiných, než se tak doposud stalo, zda bude třeba vyhledat ještě další důkazy a o jakých skutečnostech bylo již provedeno úplně.*³

Pokud důkaz dojde k hodnocení důkazu přímo po provedení, nesmí to být považováno za poslední hodnocení. Mělo by se dále nově přezkoumat podle důkazů, které byly nově provedeny.

Hlavním účelem dokazování v trestním právu je přetvořit všechny události, skutečnosti z minulosti tak, aby byla zjištěna pravda, která je shodná se skutečností. V dokazování jde o jednu hlavní věc, aby byla prokázána vina na základě důkazních prostředků.

2. 2. Trestní řízení

Pro objasnění bych navázala na vysvětlení pojmu trestní řízení a souvislost s mým tématem práce. V úvodu bych zmínila, že existuje několik stádií trestního řízení, konkrétně pět:

² FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T a kol. Trestní právo procesní. 6. Vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015. s. 326.

³ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T a kol. Trestní právo procesní. 6. Vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015. s. 297.

- Přípravné řízení
- Předběžné projednání obžaloby
- Hlavní líčení
- Odvolací (opravné) řízení
- Vykonávací řízení

Pro přípravné řízení je velmi důležité pádně odůvodnit podezření vůči osobě, která je podezřelá ze spáchání trestného činu, aby mohlo dojít ke dvěma možným následkům. V případě prokázání - k podání obžaloby k soudu a následnému projednání obžaloby. V případě druhém - ke zproštění. Z toho důvodu orgány činné v trestním řízení využívají institut ohledání.⁴

Ohledání se musí provádět v nejranějším stádiu trestního řízení, jelikož se jedná o neopakovatelný úkon, který nemůže být proveden několikrát v případě pochybení orgánu činném v trestním řízení, nebo jiné osoby. Stopy vzniklé během činu, zároveň důležité a nepostradatelné pro případ, musí zůstat v nepozměněném stavu, označené, zdokumentované, nepoškozené, upravené, a bez jakéhokoliv zásahu třetí osoby.

Při zjišťování okolností musí dojít k zachycení věcného důkazu. Předmětem, kdy se orgány činné v trestním řízení snaží zjistit pravdu a obstatat důležité stopy, může být fyzická osoba; konkrétně obviněný, svědek, případně i jiná osoba; věc nebo místo.

Musí být vždy provedeno na základě zákona. V praxi dochází k tomu, že je nutné ohledat věc, kterou má osoba u sebe. Oprávněná osoba ji musí na požádání předložit nebo vydat do rukou orgánu činného v trestním řízení.⁵

2. 3. Pojem ohledání

Ohledání lze považovat jako jednu z mnoha metod kriminologické činnosti a zároveň jako jeden z důkazních prostředků, který využívají zejména orgány činné v trestním řízení a osoby, které mají za cíl poznat, pochopit, popřípadě

⁴ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T a kol. Trestní právo procesní. 6. Vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015, s. 977.

⁵ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T a kol. Trestní právo procesní. 6. Vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015. s. 360.

hodnotit skutkový stav případu.⁶ Kromě ohledání totiž za důkazní prostředky považujeme výpověď obviněného, výpověď svědka, odborné vyjádření a znalecký posudek.

Lze jej chápat jako formu díky, které orgán činný v trestním řízení zajistí důležité skutečnosti. Koná se vždy, když má být objasněna skutečnost, důležitá pro trestní řízení. Pokud byl spáchán trestný čin, dojde k okamžitému sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení policejním orgánem dle §158 odst. 3, trestního řádu. Policejní orgán provede sepsání skutkových okolností a důvody díky kterým řízení zahajuje. Zároveň je jeho povinností sepsat, jakou formou se dozvěděl o skutkových okolnostech spáchaného trestného činu.⁷

Policejní orgán ihned po zahájení trestního řízení prověřuje všechny skutečnosti nasvědčující, zda byl spáchán trestný čin. Objasňuje a zajišťuje veškeré důkazy a stopy související s uskutečněným trestným činem. Má oprávnění k mnoha úkonům, zejména vyžadovat vyjádření od specializovaných institucí, získat potřebné podklady, důkazy, stopy, písemnosti. Může zadržet podezřelou osobu. Kromě takových úkonů provádí ohledání věci, místa činu.⁸ Na takové úkony se zaměřím v následujících částech mé práce.

V publikaci *Kriminalistická taktika pro policisty* autora M. Němce označil a vymezil ohledání jako pojem a metodu s těmito znaky: „*Specifická kriminalistická metoda, kterou se na základě bezprostředního pozorování zkoumá, hodnotí a podchycuje materiální situace nebo stav objektů majících vztah k prověřované události za účelem jejího poznání a získání důkazů, jakož i dalších informací důležitých pro trestní řízení*“.⁹

V závislosti na fakt, že policejní orgán je procesně samotným subjektem, mu dává pravomoc k tomu, aby provedl ohledání, osobní nebo domovní prohlídku, prohlídku těla, atd., ještě dříve než se o vyšetřované věci dozví státní zástupce.

⁶FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T a kol. *Trestní právo procesní*. 6. Vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015, s. 977.

⁷ CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 117.

⁸ CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 117.

⁹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. Vydání. 2004. Praha: Eurounion, s. 104.

Ohledání přináší do vyšetřování informace, zjištěné policejním orgánem. Všechny tyto skutečnosti mají za cíl vytvořit verzi spáchaného trestného činu a urychlit dopadení pachatele. Policejní orgán získá jeho prostřednictvím poznatky o tom, jak byl trestný čin spáchán, záměrně vyhledává, zajišťuje a vyhodnocuje všechny důkazy a stopy související s případem. Všechny tyto důkazy pomohou policejnímu orgánu k identifikaci pachatele a zjištění skutkového stavu na místě činu.

Veškeré hodnocení všech nalezených důkazů musí být zcela objektivní a logické. Všechny materiální důkazy musí být zaručeny objektivními skutečnostmi. Nesmí se jednat pouze o to, že se policejní orgán domnívá nebo hypoteticky vytváří verze. Vždy musí být skutečnosti pevně podloženy. S tím souvisí fakt, negativně vymezených okolností. Za negativní okolnosti považujeme znaky, které jsou při ohledání místa činu, v naprostém rozporu s ohledávaným skutkem. Jedná se i o skutečnosti, kdy na místě činu chybí stopy nebo důkazy, které po logickém vyhodnocení situace, by měly být následkem činnosti. Za takovou okolnost lze i považovat skutečnosti, které vytváří protikladná tvrzení při ohledání.

2. 4. Právní úprava ohledání

Procesní úkon ohledání je upraven v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). V sedmém oddílu jsou upraveny ustanovení, která se zabývají prohlídkou těla a jiných podobných úkonů, pitvou mrtvoly a její exhumací nebo vyšetření duševního stavu. Trestní řád vymezuje jednotlivé důkazní prostředky v hlavě páté, konkrétně v ustanoveních § 89 až § 118. Téma mé práce je upraveno v oddílu hlavy páté, konkrétně v ustanoveních § 113 - § 118. Konkrétní ustavení obsažené v trestním řádu a mají následující znění:

§ 113

Účel ohledání a protokol o něm

(1) Ohledání se koná, mají-li být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. K ohledání se zpravidla přibere znalec.

(2) Protokol o ohledání musí poskytovat úplný a věrný obraz předmětu ohledání; mají se proto k němu přiložit fotografie, náčrty a jiné pomůcky.

§ 114

Prohlídka těla a jiné podobné úkony

(1) Prohlídce těla je povinen se podrobit každý, je-li nezbytně třeba zjistit, zda jsou na jeho těle stopy nebo následky trestného činu. Není-li prohlídka těla prováděna lékařem, může ji provést jen osoba téhož pohlaví.

(2) Je-li k důkazu třeba provést zkoušku krve nebo jiný obdobný úkon, je osoba, o kterou jde, povinna strpět, aby jí lékař nebo odborný zdravotní pracovník odebral krev nebo u ní provedl jiný potřebný úkon, není-li spojen s nebezpečím pro její zdraví. Odběr biologického materiálu, který není spojen se zásahem do tělesné integrity osoby, jíž se takový úkon týká, může provést i tato osoba nebo s jejím souhlasem orgán činný v trestním řízení. Na požádání orgánu činného v trestním řízení může tento odběr i bez souhlasu podezřelého nebo obviněného provést lékař nebo odborný zdravotnický pracovník.

(3) Je-li k důkazu třeba zjistit totožnost osoby, která se zdržovala na místě činu, je osoba, o kterou jde, povinna strpět úkony potřebné pro takové zjištění.

(4) Nelze-li úkon podle odstavců 1 až 3 pro odpor podezřelého nebo obviněného provést a nejde-li o odběr krve nebo jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity, je orgán činný v trestním řízení oprávněn po předchozí marné výzvě tento odpor překonat; policejní orgán potřebuje k překonání odporu podezřelého předchozí souhlas státního zástupce. Způsob překonání odporu musí být přiměřený intenzitě odporu.

(5) O povinnosti podle předchozích odstavců je třeba onu osobu poučit s upozorněním na následky nevyhovění (§ 66), podezřelý nebo obviněný se poučí také o možnosti postupu podle odstavce 4.

§ 115

Prohlídka a pitva mrtvoly a její exhumace

(1) Vznikne-li podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem, musí být mrtvola prohlédnuta a pitvána. Pohřbít mrtvolu lze v takových případech jen se

souhlasem státního zástupce. O tom rozhodne státní zástupce s největším urychlením.

(2) Exhumaci mrtvoly může nařídít předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce.

§ 116

(1) Je-li třeba vyšetřit duševní stav obviněného, přibere se k tomu vždy znalec z oboru psychiatrie.

(2) Nelze-li duševní stav vyšetřit jinak, může soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce nařídít, aby obviněný byl pozorován ve zdravotnickém ústavu, nebo je-li ve vazbě, též ve zvláštním oddělení nápravného zařízení. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

(3) Shledá-li znalec u obviněného příznaky nasvědčující jeho nepřičetnosti nebo zmenšené přičetnosti, vysloví se zároveň o tom, zda je jeho pobyt na svobodě nebezpečný.

§ 117

Pozorování duševního stavu nemá trvat déle než dva měsíce; do té doby je třeba podat posudek. Na odůvodněnou žádost znalců může soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce tuto lhůtu prodloužit, nikoli však více než o jeden měsíc. Proti prodloužení lhůty je přípustná stížnost.

§ 118

Jestliže jsou závažné pochybnosti, zda není u svědka, jehož výpověď je pro rozhodnutí zvláště důležitá, podstatně snížena schopnost správně vnímat nebo vypovídat, je možno vyšetřit znalecky i duševní stav svědka. Pozorování duševního stavu svědka podle § 116 odst. 2 není však přípustné.¹⁰

¹⁰ Trestní řád, zákon č. 141/2006 Sb., v platném znění.

2. 5. Druhy ohledání

Máme několik druhů možných ohledávaných objektů. Řadíme sem:

- Ohledání mrtvoly
- Ohledání předmětu
- Ohledání zvířat
- Ohledání těla živé osoby
- Ohledání dokumentů
- Ohledání místa činu, místa nálezu, místa zjištění

V případě ohledání mrtvoly dochází ke zjištění stav, poloha v jaké se mrtvola nachází, její zranění, která utrpěla při činu. Ohledání probíhá přímo na místě činu a jedná se o orientační. Na takovém ohledání je vždy přítomen buď soudní lékař, nebo lékař. K další fázi ohledání dojde na pitevně, kde vždy znalci z oboru soudního lékařství musí zjistit, co bylo příčinou smrti, kdy k ní došlo a jakým způsobem. Dalšímu podrobnějšímu a specifitějšímu výkladu se zabývám ve druhé části mé práce.

2. 6. Zásady ohledání

Dalším důležitým bodem, kterému se chci ve své práci věnovat, jsou hlavní zásady řídícími se trestní řízení. Jedná se o oblast hrající velmi důležitou roli v každém druhu ohledání. Pokud by nedocházelo k dodržování základních zásad ohledání, znamenalo by to pro neadekvátní výsledky ohledání. Mezi důležité zásady, které mají být respektovány, aby přinesly chtěný účel, patří:

- Neodkladnost ohledání
- Neopakovatelnost ohledání
- Nezastupitelnost ohledání
- Řízení ohledání jedním vedoucím

Jiné publikace, ze kterých jsem čerpala, mohou zásady dělit jiným způsobem, a to následujícím způsobem:

- Obecné – zásada aktivnosti, rychlosti, objektivnosti, úplnosti
- Specifické – zmíněny výše

Neodkladné úkony a neopakovatelné úkony nám stanovuje trestní řád v § 160 odst. 4.: *Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu je třeba vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.*

Neopakovatelné úkony jsou spojovány s řízením před soudem, zatímco neodkladné úkony se vztahují k zahájení trestního stíhání.¹¹ Typickým znakem pro neodkladnost ohledání je rychlost provedení ohledání. Musí k tomu dojít, v co nejkratší době, po vzniku události z toho důvodu, aby nedošlo k příliš velkým změnám při ohledávání objektu. Ohledání by mělo být uskutečněno ihned poté, kdy dojde k zjištění, že nastala protiprávní událost, jež stojí za prověření. Neodkladné úkony, které musí být provedeny na místě činu, jsou:¹²

- Uzavření místa činu
- Poskytnout první pomoc
- Zajistit první pomoc
- Provést obhlídku kriminální události
- Zabránit škodlivým následkům události
- Zajistit ochranu stop a důkazů, před jejich zničením
- Zajistit svědky
- Zajistit podezřelou osobu
- Zajistit pronásledování pachatele

Pokud bych měla charakterizovat pojem nezastupitelnost ohledání, tak bych uvedla, že uskutečněné ohledání, které bylo nedůsledné, může být nahrazeno jiným úkonem, který by měl doplnit špatně provedené ohledání. V praxi tomu, ale tak není. V případě, kdy se provede ohledání nekvalitním způsobem, není nahrazeno dalším úkonem, doplňujícím ohledáním. Mezi takové další úkony patří např. vyslechnutí svědků události, rekonstrukce, recognice, popř. experiment.

¹¹ POLIŠENSKÁ, Petra. *Trestní právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestním právu za období leden 2014 až květen 2015*. 2016. Praha: Wolters Kluwer. s. 73.

¹² CHMELÍK, Jan. Místo činu, první zásah, ohledání. In: *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. s. 449-467. ISBN 978-80-7380-589-0.

Jedná se o úkony, které situaci pouze v jisté míře zkreslí, místo toho, aby situaci lépe objasnilly.

Neopakovatelnost ohledání vyvrací možnost ohledat objekt ještě jednou, aby nedošlo k jakékoliv změně struktury, kterou jsme měli v začátku a při vzniku události. Značný vliv na objekt má i subjekt provádějící ohledání, i ten zasahuje do samotné struktury. Pokud by měl ohledat znova objekt, pracoval by s pozměněnou strukturou, který by mu nepřinesla objektivní výsledky.

Řízení jedním vedoucím má důležitou funkci pro ohledání. V každém průběhu různého ohledání musí dojít vždy k přesnému určení jednotlivých úkolů a funkcí členů týmu podílejících se na ohledání objektu. Ve většině případů na takové události spolupracuje více osob, ať už to jsou technici, orgány činné v trestním řízení nebo specialisté na určitou oblast. Aby byl průběh činnosti a samotný výsledek byl efektivní a přinesl kvalitní efekt odvedené práce, musí být za celý průběh odpovědná jedna osoba. Vedoucí celého týmu ve většině případů zvolí vedoucí výjezdové skupiny.

Osoba nekompetentní k provedení činnosti by měla za následek poškození důkazního materiálu důležitého pro trestní řízení, nekoordinovanost celého pracovního týmu, nepropracovanost spolupráce týmu, nenávaznost úkolů jednotlivých členů skupiny, atd.¹³ Celou situaci bych přirovnala k tomu, kdy velký počet odborníků na jednom místě způsobí akorát problém s jakoukoli organizovaností. Proto je hierarchie na místě důležitá.

V průběhu vyšetřování se má zabezpečit i to, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům a ke zdlouhavému procesu, který by vedl ke znehodnocování důkazů. Takový stav lze podřadit pod obecnou zásadu rychlosti a aktivity.

¹³ KONRÁD Zdeněk, PORADA Viktor, STRAUS Jiří, SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2015. s. 51.

3. Charakteristika metod a postupů při ohledání

3. 1. Druhy ohledání

V této části práce se zaměřím na jednotlivé druhy ohledání. Nejprve podám stručný výčet jednotlivých druhů, poté se na některé z nich zaměřím a rozeberu je důkladněji. Mezi základní druhy ohledání, jak bylo zmíněno výše, patří ohledání místa činu, ohledání mrtvoly, ohledání místa jejího nálezu, ohledání předmětu, ohledání zvířat, ohledání těla živé osoby, ohledání stop, ohledání kriminalisticky významných míst, ohledání dokumentů.

3. 1. 1. Ohledání předmětu

Ohledání předmětu se uplatňuje i věcí objevených na místě činu. K jejich zajištění může dojít zejména několika způsoby, a to odnětím věci, zajištěním věci při prohlídce nebo dalšími způsoby, kdy jsou předměty vydány k ohledání svědky, poškozenými, obviněným. Hlavním přínosem ohledání předmětu, je fakt, že pomohou objasnit případ a jeho následující šetření.¹⁴

3. 1. 2. Ohledání dokumentu

V případě takového druhu ohledání dochází ke zjištění informací, které poté orgány činné v trestním řízení označují jako věcné nebo listinné důkazy. Informace, získané díky tomuto druhu ohledání, souvisí s případem. Cílem je zodpovězení otázky zdali dokument podléhající šetření, má souvislost s prověřovaným případem či ne.

¹⁴ KONRÁD Zdeněk, PORADA Viktor, STRAUS Jiří, SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2015.s. 49.

„Při ohledání dokumentu se policejní orgán zabývá dokumentem jako celkem. Až v další fázi ohledání hodnotí jednotlivé části, obsah, náležitosti, formu, způsob jakým byl vytvořen, materiálem, zdali něco/někdo dokument pozměňoval či padělal. Pokud je součástí i obal/obálka, podléhá jeho zkoumání také.“¹⁵

3. 1. 3. Ohledání zvířat

Výjimečným druhem ohledání je ohledání zvířat. Vždy v případě takového specifického druhu ohledání je přizván veterinář, popř. specialista zootechnik. Specialista se snaží rozpoznat příčinu úhynu, usmrcení. Jakým prostředkem k usmrcení došlo. Hlavním cílem je zjistit a identifikovat zvíře a jeho vlastníka.

3. 1. 4. Ohledání těla živé osoby

Dalším druhem ohledání důležité pro objasnění události, slouží zajištění stop na těle živé osoby. Tyto znaky jsou podstatné pro identifikaci. Někdy dochází k zaměnění s osobní prohlídkou. Jedná se o dva odlišné pojmy. Ohledání tohoto druhu se provádí na základě § 114 trestního řádu, přesné znění bylo uvedeno výše.

Cíl ohledání je stejný jako u předchozích druhů ohledání, má sloužit k rozpoznání stop důležitých a podstatných pro vyšetřovanou událost. Ke zjištění a zajištění stop, bývá přizván specialista – lékař. V případě, kdy ohledání neprovádí lékař, musí být ohledávaná osoba ohledána osobou stejného pohlaví. Tato zásada nesmí být porušena a musí být vždy zachována.¹⁶

¹⁵ cit. KONRÁD Zdeněk, PORADA Viktor, STRAUS Jiří, SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2015. s. 49-50.

¹⁶ KONRÁD Zdeněk, PORADA Viktor, STRAUS Jiří, SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2015. s. 50-51

K podobným úkonům zařazujeme: ¹⁷

- Odběr krve, odběr moči
- Odběr biologického materiálu
- Úkony sloužící ke zjištění totožnosti osoby

3. 1. 5. Ohledání místa činu

Takové ohledání je nejčastějším druhem. Z mnoha listinných zdrojů je patrné, že ohledání místa činu řadím mezi nejdůležitější procesní úkon, zejména pokud dojde k násilnému trestnému činu. V takovém případě dochází k ohledání místa činu a policejní orgán zjišťuje všechny informace, které jsou dostupné na místě. Zjišťuje, jak byl trestný čin spáchán, kdo jej spáchal, jakým způsobem a jeho následek. Charakteristické pro místo činu je, že se jedná o každé místo, kde pachatel provedl buď úplně, anebo jen zčásti jednání protiprávního charakteru.

Důležitým významem u všech druhů ohledání a i tohoto je, rozhodnutí o celkovém průběhu vyšetřování, o konečném rozhodnutí, a hlavně pro odhalení osoby, který čin spáchala. ¹⁸

Pojem trestného činu může být vymezen dvojím způsobem, konkrétně trestněprávním, nebo kriminalistickým. Pokud bych měla uvést rozdíl mezi tímto vymezením, jedná se v zásadě o to, kdy v trestněprávním je důležitou podmínkou k vymezení místní příslušnost k řízení o trestném činu. *Jedná se o místo, kde byla naplněna objektivní stránka skutkové podstaty konkrétního trestného činu.* ¹⁹

Pokud takového místo nelze zjistit je potřeba alternativně určit, kde byl trestný čin spáchán. V takovém případě může soud považovat místo, kde trestný

¹⁷ CHMELÍK, Jan et al. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 264.

¹⁸ CHMELÍK, Jan et al. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 261.

¹⁹ CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 261.

čin vyšel najevo a místní příslušnost soudu. Výjimkou tvoří mladistvé osoby, u kterých se trestní řízení vede u soudu, kde má mladistvý bydliště.

Policejní orgán si v první řadě musí místo činu obhlédnout a získat o něm ucelený náhled. Zjišťuje stopy, snaží se odhalit pachatele a získat důkazy důležité pro trestní řízení sloužící k odhalení pachatele. Kromě policejního orgánu, který se na ohledávání podílí, je pozván k celé situaci i znalec z konkrétního oboru. Další osobou ohledávající místo činu může být kriminalistický technik, popř. konzultant.

Policejní orgán také vymezuje prostor, aby objevil všechny stopy, které vedou k objasnění trestné činnosti. Zaměřuje se na stopy o průběhu a dokonání trestného činu. Mezi činnost policejního orgánu spadá také vytvoření vývojového stádia trestného činu. Místo, kde se pachatel o trestný čin pokusil a místo, kde se na něj připravoval.

Jak můžeme definovat místo činu? Lze jej vymezit jako „*vymezenou část prostoru, kde došlo k jednání zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jeho vzniku, následku a dalších vzájemných souvislostech, projevujících se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování trestného činu.*“²⁰

Základním účelem ohledání místa činu je obstarat dostatek informací a skutečností, které nám dávají odpověď na tyto kriminalistické otázky: ²¹

- Kde byl čin spáchán?
- Co bylo spácháno?

²⁰ CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 28.

²¹ CHMELÍK, Jan a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 18-19.

- Kdo čin spáchal?
- Kdy byl čin spáchán?
- Jak byl čin spáchán?

3. 2. Subjekty ohledání

3. 2. 1. Soud

Účast soudu na ohledání je pouze taková, že nařizuje příkaz k osobní nebo domovní prohlídce, prohlídce prostor. V případě vydání příkazu musí soud vždy zvážit a zhodnotit zdali je takový zásah do osobních práv fyzických osob přiměřený a nutný. A jestli je taková žádost opodstatněná. Pokud není, soudce vydání příkazu zamítne.

3. 2. 2. Policejní orgán

Za policejní orgán, který vykonává ohledání je považována Policie České republiky a její příslušníci mající oprávnění a povinnost provádět zjišťování a objasňování v trestních věcech. Na ohledání mohou pracovat jak jednotlivci, tak i specializované týmy, resp. výjezdové týmy. Tým se skládá z: vyšetřovatelů, techniků a expertů. Záleží na konkrétním místě činu nebo na konkrétním spáchaném činu, kde mohou být přizváni i další znalci. Např. pyrotechnik, koroner. Podmínkou by mělo být to, že jednotlivé výjezdové týmy, by měly zasáhnout velmi rychle a na místě činu spolupracovat, aby zajistily, co nejvíce potřebných důkazů důležitých pro objasnění případu.²²

²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 234 s.

3. 2. 3. Státní zástupce

Další osoba účastnící se ohledání, je státní zástupce. Domnívám se, že jeho role při ohledání je méně významná, než činnost policejního orgánu. Státní zástupce vykonává dohled nad dodržováním právních postupů při ohledávání. Může se totiž stát situace, kdy důkazy opatřené v průběhu trestního řízení nesplňují požadavky zákonnosti. V případě, kdy by došlo k pochybení v průběhu opatřování, mělo by to za následek nemožnost použití důkazů před soudem, nebylo by možné a způsobilé podstoupit další fázi trestního řízení. Důkazy by bylo nezákonné.

Kromě státního zástupce na procesu ohledání se účastní i jiné osoby. Jak jsem zmínila výše, mohou být součástí výjezdních týmů.

3. 3. Metody použité při ohledání

V rámci metodiky provedené na místě činu lze užít i v souvislosti s ohledáním jiných objektů, jaké jsem vymezila výše. Hlavním cílem úspěšného šetření je zachování celkové struktury ohledávaného předmětu, místa nebo objektu. Orgány činné v trestním řízení musí dbát na to, aby byly dodrženy kriminalisticky -bezpečnostní úkony a opatření.

Při prvním zásahu na místě činu musí dbát orgány o překažení dokonání trestné činnosti pachatelem. Pokud je pachatel na místě činu musí jej zadržet. V případě kdy se pokouší uniknout z místa činu, tak je pronásledovat a zadržet.

Pokud se na místě činu nachází zranění osoby, orgány jsou povinny jim poskytnout první pomoc. Zároveň se musí snažit odvrátit hrozící další nebezpečí. Orgány zajistí uzavření místa činu a zabrání vstupu nepovolaným osobám. Pokusí

se zjistit totožnost možných svědků. Také zabezpečí stopy a jiné důkazy, důležité pro šetření události. A dalším důležitým bodem je nutnost splnit hláskou službu.²³

3. 4. Postupy orgánu činných v trestním řízení v návaznosti na ohledání

A. Příprava ohledání²⁴

Policejní orgán se snaží zachovávat při každém vyšetřování zásadu oficiality a rychlosti, obsažené v § 2 odst. 4, trestního zákoníku. Před samotným ohledáním a výjezdem na místo činu musí policejní orgán dodržet několik organizačně-technických a také taktických opatření. Jak důležité je pro ohledání příprava?

Jako první podmínku bych uvedla rozhodnutí o výjezdu na místo na základě podnětu, který byl podkladem pro rozhodnutí o provedení ohledání. Další podmínkou je vytvoření týmu specialistů, kteří se budou podílet na ohledání. Výběr specialistů podléhá zhodnocení povahy kriminální události a poloha trestného činu. Přípravu ohledání policejní orgán připraví na dvě části. Jedná se o organizačně taktická opatření před výjezdem a na technická opatření po příjezdu na místo, kde má dojít k ohledání.

Organizačně taktická opatření před výjezdem

V první řadě musí dojít k podnětu, aby policejní orgán rozhodl o výjezdu na místo činu. V podnětu by měly být obsaženy informace, kde se trestný čin stal, zhruba popsáno k čemu na místě došlo. Poté dojde k určení specialistů z konkrétních oborů vztahující se ke kriminální události. Vždy musí dojít k jejich kontaktování a následnému transportu na místo. Před výjezdem se musí sestavit výjezdový tým. Záleží vždy na konkrétním trestném činu, zdali bude výjezdová jednotka ještě rozšířena o další osoby nebo bude vytvořena, v návaznosti na

²³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 53 s.

²⁴ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 54 s.

složitost případu, další výjezdová skupina. Kromě takových opatření má za úkol výjezdová skupina připravit technické prostředky k použití k ohledání na místě. Kromě klasického vybavení je v některých případech zvážit, jestli bude potřeba speciálních technických prostředků.

Organizačně taktická opatření po příjezdu

V první řadě musí policejní orgán obhlédnout místo činu, jeho rozlohu. V případě, že se na něm nachází nepovolané osoby, které by mohly zničit potřebné stopy a důkazy důležité pro trestní řízení, vykážou je z ohledávaného místa, objektu, pryč. Pokud by byl mařen nebo jakkoli rušen průběh ohledání, mohlo by to mít za následek neutajení informací zjištěných na místě činu, či znesnadnění následujícího trestního řízení.

Policejní orgán vždy zhodnotí celkovou situaci na místě, seskupí informace o místě činu. Pokud jsou k dispozici svědci kriminální události, vyslechnou je. Zároveň dojde k výslechu poškozeného. Výslech nebude zaprotokolovaný. Další úkony, které policejní orgán provede, budou neodkladné a významné pro ohledání.

Jednotlivým pracovníkům podílejícím se na ohledání, musím být konkretizován úkol, na kterém budou pracovat. Vedoucí jim přidělí konkrétní úkol až po provedení předběžného vyhodnocení. Kromě jednotlivých pracovníků může být přizvána k ohledávání nezúčastněná osoba, která se bude účastnit veškerého ohledání.

B. Vlastní ohledání²⁵

Jak je patrné z mnoha zdrojů, provádění ohledání je doporučováno realizovat ve třech fázích, orientační ohledání, detailní ohledání a závěrečné ohledání.

První se zaměřím na orientační ohledání. Při něm dochází k analýze a obhlídce místa kriminální události. Podle závažnosti trestného činu řeší policejní orgán, jaký nejvhodnější postup zvolit. Má totiž na výběr z několika možností:

- koncentrického,

²⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 54 – 55 s.

- po cestě pachatele,
- excentrického,
- rajonový způsob,
- vstřícný způsob

Další fází orientačního ohledání je bezesporu rozhodnutí o tom, jaké stopy se budou zajišťovat nejdříve a jakým způsobem. Hlavním účelem je splnit a zjistit jaké objekty, stopy, mikroskopy, pachové stopy se vyskytnou na místě činu, provést fotodokumentace z místa. Zároveň řeší, jakou souvislost mají s celou řešenou situací.

Jakmile skončí orientační fáze, provede se detailní ohledání. Účelem je opatřit všechny dostupné stopy kriminální události, vyskytující se na místě činu, na objektech, které jsou součástí. V této fázi může dojít k manipulaci se zajištěnými stopami, aby mohly být detailně prozkoumány a zhodnoceny. Policejní orgán je může vzít z místa činu, aby je podrobil analýze, kterou nemůže provést na místě činu.

Pokud ale nelze zajistit, aby byl předmět zajištěn, jsou nuceni pořídit kopie, zafixovat nebo sejmout stopy z předmětů na místě činu.

Za konečnou fázi ohledání označujeme závěrečné ohledání. Hlavní náplní je sepsání protokolu o ohledání. Vypracují se podrobné plánky z místa činu, kde byl čin spáchán, náčrtky, nákres schémat, které mají usnadnit průběh vyšetřování. Stopy, které byly zajištěny, se zabalí a jsou zaslány na následnou expertízu.²⁶

C. Dokumentace o průběhu²⁷

Dokumentace o průběhu je důležitá podmínka pro to, aby veškerý průběh ohledání, mělo důkazní materiál pro následující trestní řízení. Musí podat obraz na veškerý průběh a výsledek zaznamenaný během činnosti. Měla by podat

²⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 55 s.

²⁷ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 55 s.

představu, která přesně odpovídá tomu, jak vypadalo místo činu. Je to z důvodu, aby si o kriminální události a situaci, mohli vytvořit představu.

Dbát se musí zejména na pečlivost a důkladnost zaznamenaných poznatků. Velkou pomoc spatřují vyšetřovatelé ve video-dokumentaci kamerou, pokud místo činu má neobvykle velkou rozlohu. Do video-dokumentace se nesmí jakýmkoliv způsobem zasahovat, aby byla autentická a podala pravdivý obraz o situaci, která panovala na místě činu.

Dokumentaci provedeme na základě:

- protokolu (věnuji se v čtvrté kapitole)
- fotografiemi
- videozáznamem
- topografií

Každá pořízená fotografie, stejně jako videozáznam, musí vždy odpovídat realitě místa činu. Zároveň je to způsob doplnění protokolu o ohledání, které vytvoří lepší podchycení situace z ohledání. A vytvoří lepší orientaci i pro osobu, která se neúčastnila ohledání. Každá pořízená a zaprotokolovaná fotografie musí být vždy číselně označena.

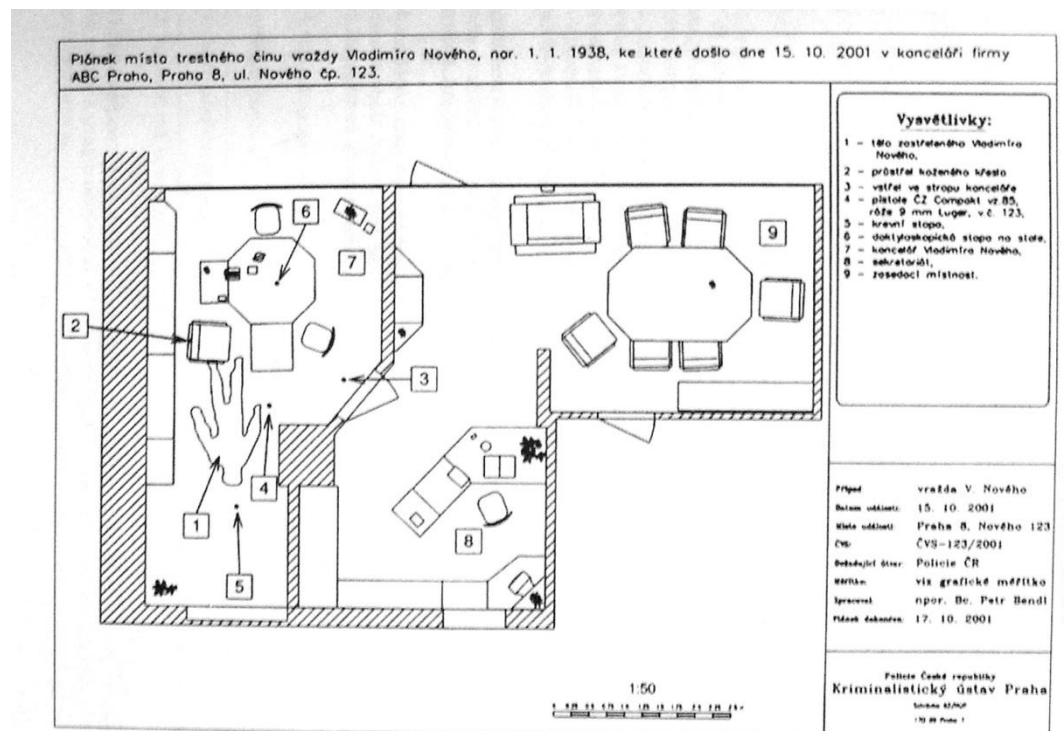
Kromě fotografií a videozáznamů, lze pořídit a zdokumentovat grafickým zobrazením situaci při ohledání. Proveďte se to náčrtem, plánkem nebo schématem. Pokud je při ohledávání přítomen kriminalistický expert, kriminalistický technik provádí veškerou dokumentaci on. Pokud není má povinnost vyhotovit policejní orgán

Schéma se využívá v situacích, kdy v případě ohledávání předmětů, si zaznačí nejdůležitější prvky. Schémata mohou znázorňovat veškeré znázornění prostoru, kde se jaké objekty nachází. Velká podobnost s náčrtem.²⁸

Charakteristické znakem plánu je přesné narýsování a grafické znázornění místa ohledání. Rozdílem od náčrtku je kótování, které se v plánu nepoužívá.

²⁸ CHMELÍK, Jan: *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2005. s. 144.

Vzor plánu:²⁹

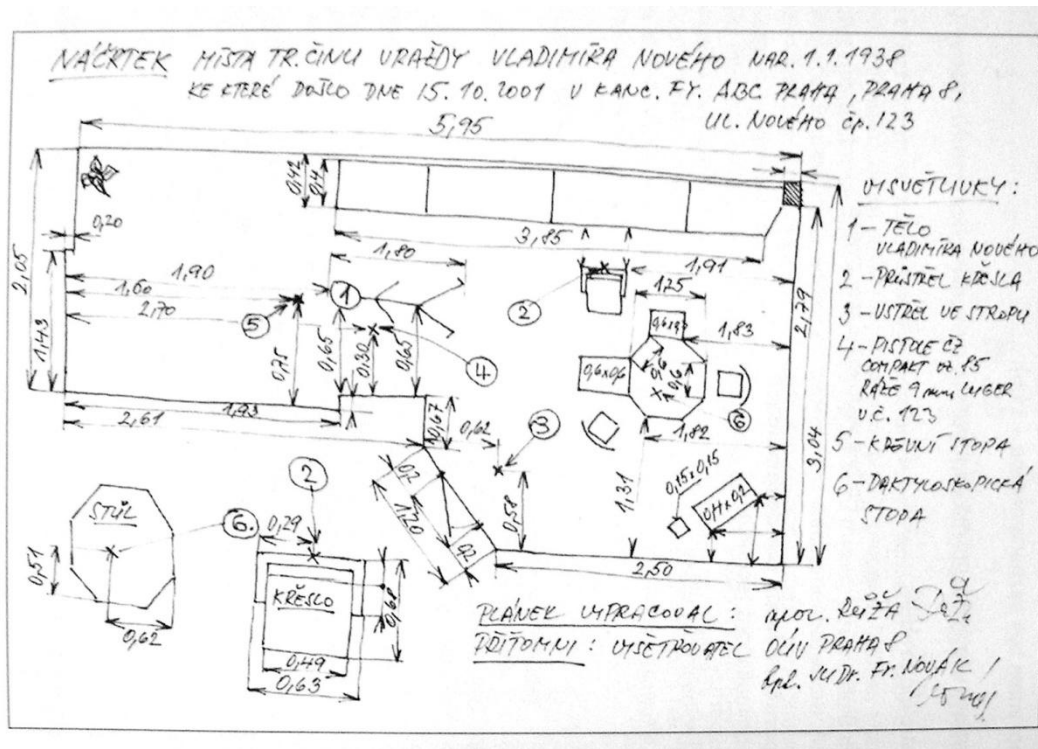

Náčrtek graficky znázorňuje polohu ohledávaného místa v přibližném měřítku. Polohy důkazů a stop jsou vyznačeny kótováním. Náčrtek se stane poté součástí protokolu o ohledávání. Druhy náčrtků jsou:

- orientační
- polodetailní
- detailní
- situační

²⁹ Vzor plánu z prezentace. [vid. 10. 3. 2018] Dostupné z:
<http://brno4f64.web.cz/index.php?dir=%2FKriminalistika%2F>.

Vzor náčrtku:³⁰

Rekodifikace trestního řádu soudního má vliv pouze na zvláštnosti protokolace, v dalších případech se změna úpravy nevztahuje na institut ohledání. Přebírá se stávající úprava, akorát se do tohoto oddílu zařazuje ustanovení o zvláštnostech protokolace.

„V protokolu sepsaném o vyšetřovacím pokusu, o rekonstrukci a o prověrci na místě je třeba podrobně popsat okolnosti, za nichž byly tyto úkony prováděny, jakož i jejich obsah a výsledky; pokud to okolnosti případu nevyklučují, pořídí se též obrazové záznamy, náčrtky a jiné vhodné pomůcky, které se, je-li to možné, připojí k protokolu. Obdobně je třeba postupovat i v případě provádění dalších důkazů výslovně v zákoně neupravených.“³¹

³⁰ Vzor náčrtku z prezentace. [vid. 10. 3. 2018] Dostupné z:

<http://brno4f64.web.cz/index.php?dir=.%20FKriminalistika%20F>.

³¹ Rekodifikace trestního řádu soudního. [vid. 18. 3. 2018] Dostupné z: <https://tpp.justice.cz/>

4. Význam ohledání v trestním řízení

Jak bylo uvedeno dle ustanovení par. 113 odst. 1. a 2:

(1) Ohledání se koná, mají-li být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. K ohledání se zpravidla přibere znalec.

(2) Protokol o ohledání musí poskytovat úplný a věrný obraz předmětu ohledání; mají se proto k němu přiložit fotografie, náčrty a jiné pomůcky.³²

Hlavní podstatou ohledání je bezesporu vytvoření si obrazu o místě, kde byl spáchán trestný čin. Ve spojitosti s tím, musí dojít k analýze rozmístění předmětů souvisejících se spáchaným trestným činem, kromě takové představy o umístění by měly subjekty dbát celkovou rozlohu a umístění spáchaného činu, čím byl čin spáchán, kdo jej spáchal a s jakým úmyslem a motivem.³³ Z praxe vyplývá, že institut ohledání nelze nahradit a jen na základě ohledání lze objasnit kriminální událost.

„Na kvalitě provedeného ohledání v mnoha případech závisí úspěch celého dalšího vyšetřování. Podněcování významu ohledání má za důsledek nenahraditelnou ztrátu důkazů pro trestní řízení a nemožnost usvědčit pachatele.“³⁴

Kromě jiného je hlavním účelem zjišťovat všechny podstatné skutečnosti týkající se kriminální události. Policejní orgán na základě pozorování provádí ohledání a hodnotí, zkoumá, všechny fakta týkající se takové události. Mezi hlavní cíle jaké policejní orgán musí provést při ohledání, spadá nalezení důkazů a stop, veškerých stop souvisejících s případem. Kromě toho musí objasnit, jak kriminální událost vznikla. Další podstatným cílem je odhalit a usvědčit pachatele na základě zjištěných důkazů. Policejní orgán se také snaží odhalit příčiny a motiv, který vedl pachatele ke spáchání trestného činu.

³² Zákon č. 141/ 1961 trestní řád, ve znění nynějších předpisů

³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1629 s.

³⁴ CHMELÍK, J. a kol., 2005, Rukověť kriminalistiky. Plzeň: Aleš Čeněk, s. 15

4. 1. Protokol o ohledání

Důležitou podmínkou a prostředkem pro ohledání je vytvoření protokolu o ohledání (dále jen „protokol“). Jedná se o prostředek, který má hlavně význam z hlediska taktiky a dalšího postupu v prověřování kriminální události.³⁵

Protokol musí být vyhotoven vždy při každém ohledání. Radíme ji mezi obligatorní formu trestního řízení. Musí se dbát na jeho přesné, precizní, spolehlivé, výstižné vyhotovení, zejména z důvodu neopakovatelnosti ohledání a z důvodu důkazní hodnoty. V případě jeho nekvalitního vypracování by to mělo za následek špatné dokazování.³⁶ Protokol se skládá ze třech povinných základních částí:

- úvodní část
- popisná část
- závěrečná část

V úvodní části se policejní orgán zaměří na výstižné vymezení trestní věci a pokusí se popsat událost, která se stala. Další důležitou částí je vyplnění údajů o osobách, podílejících se na ohledání a zároveň i údaje osoby nezúčastněné. Obsahem je také, co bylo podnětem k ohledání, na jaké místo výjezdová jednotka podnikla výjezd, kdy bylo zahájeno ohledání, kdy bylo ukončeno, podmínky ohledání a jakým způsobem bylo ohledáno.

V popisné části se policejní orgán zaměřuje na to, aby zaznamenány všechny změny vzniklé před ohledáním, změny provedené při přípravě ohledání, veškerý popis prostor a objektů na místě činu, orientačních bodů. Dále popisy míst, kde byly nalezeny stopy a důkazy.

V závěrečné fázi protokolu je obsažen celkový seznam všech dokumentů z ohledání, dále seznam všech předmětů nalezených na místě činu, všech stop, dále jsou to fotografie z místa činu, videozáznamy nebo topografické dokumenty, aj.

³⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 55 s.

³⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1630 s.

Jakékoli obecné podmínky, které mají být dodrženy, specifikuje blíže trestní řád, konkrétně pak § 55 až § 58. V dalším odstavci se zaměřím na to, jakou formu a povinné znaky musí protokol obsahovat.

Odst. 1 nám stanovuje podmínku, kdy o každém úkonu trestního řízení, se musí sepsat protokol. Ať už během prováděného úkonu nebo po vykonání úkonu. Kromě podmínek také určuje obsahové náležitosti protokolu. Mezi povinné znaky, které musí být součástí každého protokolu, řadíme:³⁷

- pojmenování soudu, státního zástupce, jiného orgánu provádějícího úkon
- místo, čas, předmět úkonu
- jméno a příjmení osob a jejich funkce
- jméno a příjmení přítomných stran
- jméno a příjmení a adresu – zákonných zástupců, opatrovníků, obhájců, zmocněnců, dalších osob zúčastněných během úkonu
- adresa obviněného i poškozeného
- osobní údaje obviněného i poškozeného (datum narození, rodné číslo, zaměstnání/povolání/podnikání
- jméno a příjmení svědků, zákonného zástupce, opatrovníka, zmocněnce důvěrníka (Do protokolu se nemusí uvádět na jejich žádost, zároveň i v případě kdy to není nezbytně nutné pro dosažení účelu trestního řízení. Pouze se údaje uvedou pro orgány činné v trestním řízení, aby je měly k dispozici v případě nejasností.)
- stručné a výstižné vylíčení průběhu úkonu
- obsah rozhodnutí při úkonu
- osvědčení o doručení opisu rozhodnutí (Pouze v případě pokud byl opis doručen při úkonu.)
- návrhy stran
- udělené poučení
- vyjádření poučených osob
- námítky stran nebo vyslychaných osob proti průběhu úkonu nebo obsahu protokolu

³⁷ Zákon č. 141/ 1961 Sb., o trestním řízení soudním (soudní řád).

Pokud některé okolnosti nasvědčují k tomu, že svědkovi hrozí nebezpečí nebo újma na zdraví, přijme orgán činný v trestním řízení opatření k utajení totožnosti svědka, aby mu nehrozilo vážné nebezpečí. Z toho důvodu se do protokolu jméno a příjmení svědka neuvádí. Tyto osobní údaje se uvádí pouze v oddělené formě a mohou s nimi manipulovat a seznamovat se pouze orgány činné v trestním řízení. Zvláštní způsob ochrany svědků a osob jim blízkých stanoví zvláštní zákon.

V českém jazyce se sepíše protokol o výpovědi osoby, i když vyslychaná osoba vypovídá v jiném jazyce. Pokud hraje důležitou roli doslovné znění výpovědi, zapíše zapisovatel nebo tlumočník do protokolu konkrétní část výpovědi také v jazyku, jímž tato osoba vypovídá. Za správnost protokolu odpovídá ten, kdo úkon provedl.³⁸

Obecné náležitosti zaznamenané v protokolu jsou odhaleny přímým pozorováním na místě činu, provedené orgánem činným v trestním řízení. Ve většině případů jedná o přímé pozorování orgánů *Policie ČR*, resp. jeho útvaru. Policejní orgán ihned po zjištění trestné činnosti odhaluje přímým pozorováním skutečnosti, sloužící v trestním řízení jako důkazní materiál. Takové důkazy shromažďuje předepsaným způsobem tak, jak bylo uvedeno vše.

Situace, kdy předmět podléhající ohledání není na místě činu, ale nachází se u někoho, musí policejní orgán danou věc získat. Lze provést 3 způsoby:

- Předložením věci
- Vydáním věci
- Odnětím věci

§ 79 trestního řádu, stanovuje, za jakých podmínek dojde k odnětí věci, pokud věc důležitá pro trestní řízení na vyzvání vydána tím, kdo ji má u sebe, může mu být na příkaz předsedy senátu a v přípravném řízení na příkaz státního zástupce nebo policejního orgánu odňata. Policejní orgán potřebuje k vydání takového příkazu předchozí souhlas státního zástupce.

³⁸ Zákon č. 141/ 1961 Sb, o trestním řízení soudním. (trestní řád).

(2) Nevykoná-li orgán, který příkaz k odnětí věci vydal, odnětí věci sám, provede je na podkladě příkazu policejní orgán.

(3) Bez předchozího souhlasu uvedeného v odstavci 1 může být příkaz policejním orgánem vydán jen tehdy, jestliže nelze předchozího souhlasu dosáhnout a věc nesnese odkladu.

(4) K odnětí věci se podle možnosti přibere osoba, která není na věci zúčastněna.

(5) Protokol o vydání a odnětí věci musí obsahovat též dostatečně přesný popis vydané nebo odňaté věci, který by umožnil určit její totožnost.

(6) Osobě, která věc vydala nebo jí byla věc odňata, vydá orgán, který úkon provedl, ihned písemné potvrzení o převzetí věci nebo opis protokolu.

Ad2: § 78 tr. ř.: Povinnost k vydání věci

(1) Kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; je-li jí nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmito orgány vydat. Při vyzvání je třeba ho upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata, jakož i na jiné následky nevyhovění (§ 66).

(2) Povinnost podle odstavce 1 se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo k zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti (§ 99).

(3) Vyzvat k vydání věci je oprávněn předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán.³⁹

Pokud ale věc není třeba a není důležitá pro dokazování, použije se ustanovení § 80, který zní:

§ 80

(1) Není-li věc, která byla podle § 78 vydána nebo podle § 79 odňata, k dalšímu řízení už třeba a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabránění, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná,

³⁹ Zákon č. 141/ 1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

vydá se tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy a osoba, která si na věc činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnila v řízení ve věcech občanskoprávních. Pokud osoba, která má na věc právo, ji přes opakovanou výzvu nepřevzme, bude věc prodána a částka za ni stržená bude uložena do úschovy soudu. Na prodej se užije přiměřeně předpisu o soudním prodeji zabavených movitých věcí.

(2) Je-li nebezpečí, že se věc, která nemohla být vrácena nebo vydána podle odstavce 1, prodá se a částka za ni stržená se uloží do úschovy soudu. Na prodej se užije přiměřeně předpisů o soudním prodeji zabavených movitých věcí.

(3) Rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 činí předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Proti rozhodnutí o vrácení a vydání věci, jakož i o uložení do úschovy, je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.⁴⁰

⁴⁰ Zákon č. 141/ 1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

5. Vymezení pojmů – osobní svoboda a domovní svoboda

Základní úpravou, ve které jsou vymezeny lidsko-právní pojmy – osobní a domovní svoboda. Základní úpravou, která nám tyto základní lidská práva a svobody garantuje a zaručuje, je Ústava, zák. č. a Listina základních práv a svobod.

Zásah do zaručených práv a svobod lze pouze na základně zákonného určení. V dalších částech se budu věnovat vysvětlení pojmů, ať už z ústavněprávního hlediska, tak i z hlediska trestněprávního.

5. 1. Osobní svoboda

Osobní svobodu považujeme za jedno z lidsko-právních pojmů. Řadíme je mezi základní lidská práva, která mají být dodržována. Kromě vnitrostátních právních předpisů, je upravena také v Evropské Úmluvě o lidských právech.

Osobní svoboda je upravena a zaručena Listinou základních práv a svobod ve čl. 8, který nám říká následující:

1) Osobní svoboda je zaručena.

2) Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.

3) Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržovaná osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu.

4) Zatknout obviněného je možno jen na písemný odůvodněný příkaz soudce. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Soudce musí zatčenou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu.

5) Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.

6) *Zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.*⁴¹

Vychází z celkové svobody člověka, která zajišťuje jeho nedotknutelnost, jeho ochranu před působením. K omezení osobní svobody člověka může dojít jen na základě zákona. Dle Listiny má vždy v demokratické společnosti zachována lidská důstojnost a lidská integrita.

Za osobní svobodu je považován takový stav, kdy osoba není omezena na svém dobrovolném pohybu, pobytu, proti své vůli na svém jednání. Pokud, ale nastane důvodná domněnka prokazující spáchání trestného činu jednotlivce, může dojít k omezení toho lidsko-právního institutu.

Trestní zákoník nám definuje, v jakém případě se jedná o omezování osobní svobody a jaký trest následuje v takovém způsobu omezení. Dle § 171 trestního zákoníku se jedná o případy:

(1) Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem fyzické nebo psychické útrapy,

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo

e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

⁴¹ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

5. 2. Druhy omezení práva na osobní svobodu

Mezi zákonné důvody omezení spatřujeme skutečnost, kdy jednotlivce spáchal trestný čin a všechny skutečnosti nasvědčují tomu, že se jedná o prokázaný trestný čin. Dalším důvodem je skutek, který označujeme za trestný čin. Pokud zákonný důvod chybí, jedná se o trestní stíhání, které nesplňuje podmínku pro omezení osobní svobody a je tedy nezákonné.

Omezení osobní svobody nalezneme zákonně upraveno, také v zákoně o Policii, v citovaném ustanovení § 24:

(1) Osoba omezená na svobodě policistou nesmí být podrobena mučení nebo krutému, nelidskému anebo ponižujícímu zacházení a nesmí s ní být zacházeno takovým způsobem, který nerespektuje lidskou důstojnost. Policista, který se stane svědkem takového zacházení, má povinnost přijmout opatření k zamezení takovému zacházení a oznámit je bezodkladně svému nadřízenému.

(2) Policie na žádost osoby omezené na svobodě vyrozumí o této skutečnosti osobu jí blízkou nebo jinou osobu, kterou osoba omezená na svobodě určí. Jedná-li se o osobu nezletilou, osobu, jejíž svéprávnost byla omezena, vyrozumí také zákonného zástupce nebo opatrovníka této osoby. Jedná-li se o osobu mladší 15 let, vyrozumí také orgán sociálně právní ochrany dětí. Jde-li o vojáka v činné službě, vyrozumí také Vojenskou policii. Policie provede vyrozumění neprodleně.

(3) Vyrozumění podle odstavce 2 policie neprovede, pokud by tím došlo k ohrožení splnění účelu závažného úkonu nebo pokud by bylo takové vyrozumění spojeno s nepřiměřenými obtížemi. O této skutečnosti bez zbytečného odkladu písemně informuje místně příslušného státního zástupce. Osobu podle odstavce 2 vyrozumí ihned, jakmile překážka podle věty první pomine.

(4) Osoba omezená na svobodě má právo zajistit si na vlastní náklady právní pomoc a mluvit s právním zástupcem bez přítomnosti třetí osoby. Za tímto účelem poskytne policista neprodleně nezbytnou součinnost, požádá-li o ni tato osoba.

(5) Osoba omezená na svobodě má právo nechat se vyšetřit nebo ošetřit lékařem podle svého výběru; to neplatí pro vyšetření lékařem ke zjištění, zda ji lze umístit do policejní cely nebo je nutno ji z ní propustit. Policie za účelem ošetření nebo vyšetření umožní přístup lékaře k této osobě.

Výše uvedený paragraf nám stanoví zákaz, aby osoba, která je omezena policistou na svobodě, nebyla podrobena jakémukoliv ponižujícímu zacházení a zároveň aby byla respektována její lidská důstojnost. Vždy když policista spatří takové jednání i jiného policisty má povinnost takovému jednání zabránit a oznámit to svému nadřízenému.

Pokud je osoba omezena na svobodě, je policista nucen informovat osobu blízkou, popř. osobu, kterou si určí, aby ji kontaktoval o takové skutečnosti. Na druhou stranu, vyrozumět policie nemusí z důvodů zamezení varování spolupachatele.

Každá osoba omezená na svobodě má nárok na právního zástupce, a to na své náklady. V případě domluvy mezi právním zástupcem, nemusí být policista přítomen.

Omezení osobní svobody - zadržením

Existuje několik forem omezení osobní svobody. Jedna z jeho forem je trestní stíhání, za další formu literatura považuje zadržení, dále to může být i vazba. V následující části si zaměřím na vysvětlení právní úpravy zadržení, které lze nalézt jak v Listině, tak i v trestním řádu. Jedná se o formu opatření, nelze jej tedy považovat za rozhodnutí. Není proto vůči němu přípustná stížnost.

Pokud se jedná o Listinu, je upraveno, jak jsem zmínila výše v čl. 8 odst. 3 Listiny. V trestněprávní úprava je zadržení osoby upraveno a definováno v § 75 odst. 1 a 4, který nám hovoří o tom, že osobu podezřelou ze spáchání trestného činu může, je-li dán některý z důvodů vazby, policejní orgán v naléhavých případech zadržet, i když dosud proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání.

K zadržení je třeba předchozího souhlasu státního zástupce. Bez takového souhlasu lze zadržení provést, jen jestliže věc nesnese odkladu a souhlasu předem nelze dosáhnout, zejména byla-li osoba přistižena při trestném činu nebo zastižena na útěku.

Pokud všechny důvody k zadržení opadnou, propustí policejní orgán, který zadržení provedl, osobu na svobodu bezodkladně na svobodu. Nepochopí-li zadrženou osobu na svobodu, předá státnímu zástupci protokol o jejím výsledku s vyhotovením usnesení o zahájení trestního stíhání a další důkazní materiál tak, aby státní zástupce popřípadě mohl podat návrh na vzetí do vazby. Návrh musí policejní orgán podat bez odkladu, aby osoba zadržená podle tohoto zákona mohla být odevzdána soudu nejpozději do 48 hodin od tohoto zadržení.

Jedná-li se o zadržení, vždy se musí vztahovat k policejnímu orgánu, který provede zadržení osoby, podezřelé ze spáchání trestného činu. Pokud bych měla definovat zadržení, tak se vyznačuje faktickým omezením osobní svobody. Za omezení považujeme i takový případ, kdy osoba čeká na policejní služebně, aby poskytla vysvětlení k celé kriminální události.⁴² Souhlas k zadržení jednotlivce dává státní zástupce. Za výjimku z této skutečnosti považuje věc, která nesnese odkladu a je ve veřejném zájmu, souhlas se zadržením nelze předem

⁴² PEZL, T. Právo na osobní svobodu, 2013.[vid. 22. 2. 2018]. Dostupný z: <https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/kup/aktuality-dokumenty/Pednka-JUDr.-Pezla---Prvo-na-osobn-svobodu.pdf>.

vydat. Kromě osoby podezřelé ze spáchání trestného činu může být zadržen obviněný nebo jednotlivec, které byl po spáchání trestného činu přistižen na místě činu.⁴³

Nyní bych shrnula postup policejního orgánu při zadržení. Prvnímu úkonu, který orgán provede, bude výslech osoby a následné sepsání protokolu o zjištěných skutečnostech z výslechu. Poté zahájí úkony trestního stíhání. Pokud jsou dány důvody pro vzetí osoby do vazby – zejména pokud by byl dán předpoklad, že osoba podezřelá ze spáchání trestného činu, mohla uniknout.

Následně předá spis státnímu zástupci, k dalšímu řešení věci. Pokud bude, ale z výslechu zřejmé a okolnosti budou nasvědčovat tomu, že se nejedná o osobu, která spáchala trestný čin, dojde k propuštění jednotlivce.

K dalšímu omezení osobní svobody patří zatčení, které je upraveno také v Listině čl. 8 odst. 3 (uvedeno výše) a v trestněprávním předpisu ve čl. 69 odst. 1 a 5:

(1) Jestliže je dán některý z důvodů vazby (§ 67) a obviněného nelze předvolat, předvést nebo zadržet a zajistit tak jeho přítomnost u výslechu, vydá v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce a v řízení před soudem předseda senátu příkaz, aby byl obviněný zatčen.

(5) Soudce soudu, který příkaz k zatčení vydal, musí obviněného neprodleně vyslechnout, rozhodnout o vazbě a toto rozhodnutí oznámit obviněnému do 24 hodin od doby, kdy byl obviněný dodán na místo výslechu. Provádí-li výslech obviněného výjimečně jiný věcně příslušný soudce, jemuž byl obviněný dodán vzhledem k nepředvídatelným okolnostem, informuje o jeho výsledku soudce soudu, který příkaz k zatčení vydal. Tento soudce po získání informace o výslechu

⁴³ PEZL, T. Právo na osobní svobodu, 2013. [vid. 22. 2. 2018]. Dostupný z: <https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/kup/aktuality-dokumenty/Pednka-JUDr.-Pezla---Prvo-na-osobn-svobodu.pdf>.

rozhodne o vazbě a své rozhodnutí oznámí prostřednictvím soudce provádějícího výslech obviněnému. Není-li obviněnému rozhodnutí o vazbě oznámeno do 24 hodin od doby, kdy byl dodán na místo výslechu, musí být propuštěn na svobodu. Obviněný má právo požadovat, aby obhájce byl přítomen při jeho výslechu, pokud je v uvedené lhůtě dosažitelný.⁴⁴

K tomuto druhu omezení svobody dochází u obviněného a musí být dány důvody vazby. Mezi důvody vazby a vzetí do vazby, může obviněný jen tehdy, pokud vznikne obava z toho, že unikne nebo se bude skrývat z důvodu, aby se vyhnul trestnímu stíhání. Dalším důvodem může být fakt, že mu:

- hrozí vysoký trest
- nemá trvalé bydliště
- bude působit na svědky
- mařit vyšetřování a objasňování trestného činu
- pokud bude opakovat trestnou činnost
- dokončí trestný čin
- vykoná trestný čin

Kromě těchto skutečností musí skutek, za který bude obviněný vzat do vazby, naplňovat všechny znaky trestného činu, který je pro společnost nebezpečný. Podmínky jsou uvedeny v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., v § 3. Rozdělujeme je na náležitosti materiální a formální. Pro materiální podmínku je charakteristická nebezpečnost činu pro společnost a pro formální hledisko, splnění podmínek objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky.⁴⁵ Vždy musí být

⁴⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁴⁵ Pojmové znaky trestného činu [online].Epravo.cz [vid. 3.3.2018] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pojmove-znaky-trestneho-cinu-16944.html>

naplněny jak formální tak i materiální znaky trestného činu. Pokud by tyto znaky nebyly naplněny, nejednalo by se o trestný čin.⁴⁶

V případě nebezpečnosti trestného činu pro společnost dochází k porušení důležitého veřejného zájmu společnosti. Pro jeho velkou důležitost mu je zákonem zachována ochrana.

S formálními znaky je spojena skutková podstata trestného činu, jelikož obsahuje všechny výše uvedené formální znaky uvedené v trestním zákoně. Pokud bych měla uvést, tak za subjekt trestného činu je považována vždy osoba, která jej spáchala = pachatel. Čin, který osoba spáchala, musí být protiprávní. Subjektivní stránka trestného činu je zavinění, které dle trestního zákona být ve dvojí formě, a to úmyslné zavinění nebo nedbalostí. Kromě zavinění se za subjektivní stránku trestného činu považovat motiv a záměr. Objekt trestného činu nám stanoví, jaký zájem společnosti má být chráněn.

Objektivní stránka trestného činu značí jednání pachatele, následek jeho konání a kauzální nexus. Kromě těchto podstatných znaků jsou i další jako místo a čas kdy byl spáchán trestný čin.⁴⁷ Obecnými znaky trestného činu, které jsou uvedeny v trestním zákoně, §25 a § 26, jsou věková hranice a také přičetnost. Každý trestný čin má tyto znaky stejné.

Abych se vrátila k zatčení policejním orgánem, vždy musí být provedeno na základě písemného příkazu soudu do jednoho dne. Zároveň musí být obviněný podroben výslechu soudcem. Ten podle výslechu rozhodne o vazbě, zdali bude uvalena nebo bude propuštěn na svobodu.

⁴⁶ Pojmové znaky trestného činu [online].Epravo.cz [vid. 3.3.2018] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pojmove-znaky-trestneho-cinu-16944.html>

⁴⁷ Pojmové znaky trestného činu [online].Epravo.cz [vid. 3.3.2018] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pojmove-znaky-trestneho-cinu-16944.html>

5. 5. Vazba

Za vazbu je považováno takové omezení osobní svobody, které má dočasný charakter. Právní úprava vazby vychází z ustanovení čl. 8 odst. 5 Listiny, který stanoví, že osoba může být vzata do vazby pouze ze zákonných důvodů a na dobu přesně stanovenou zákonem. Co se týče časového úseku, je delší než zadržení nebo zatčení. Jak vyplývá se zákonné úpravy, provedena může být pouze na základě rozhodnutí soudu na základě důvodů, které stanoví pouze zákon. O přípustnosti se dá hovořit jen tehdy, kdy je vzetí do vazby dostatečně odůvodněno. Doba trvání u vazeb se liší dle druhu vazby. Závisí to zejména na výši trestní sazby u trestného činu, za který je obviněný stíhán. Dá se hovořit o tom, že se zákonné ustanovení prolíná do trestního řádu, přesněji do § 68. Zmíněné ustanovení se zaobírá vzetím obviněného do vazby.

V Listině je upravena v čl. 8 odst. 5 v přesném znění:

*5) Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.*⁴⁸

Obviněný může být vzat do vazby jen v případě, pokud z jeho jednání nebo ze skutečností vyplývá obava, že:

- uprchne
- bude se skrývat
- bude působit na nevyslechnuté svědky, spoluobviněné
- bude mařit vyšetřování a objasňování důležitých skutečností
- bude opakovat trestnou činnost
- dokoná trestný čin

⁴⁸ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

- vykoná trestný čin

Orgány činné v trestním řízení musí vždy zhodnotit fakt, zdali trvají všechny důvody k tomu, aby byla osoba ve vazbě. Pokud zjistí, že pominuly všechny okolnosti, je obviněný propuštěn na svobodu. Obecně se jedná o institut se zajišťovacím charakterem. Jedná se o takový postup orgány, kdy je obviněný vzat do vazby na základě soudního rozhodnutí. Dojde k dočasnému zbavení osobní svobody z důvodů, které byly uvedeny a vyjmenovány výše. Ke zbavení osobní svobody dojde na základě zákonného zatčení, pokud je důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Při rozhodnutí o vazbě musí soud přezkoumat, zdali jsou stále dány důvody držení obviněného ve vazbě. Přezkum je prováděn každé 3 měsíce.

Institut vazby nemá působit jako trest, sankce nebo výchovný prostředek. Pouze je považován za zajišťovací institut. Pokud je obviněný vzat do vazby, není ještě považován za prokazatelně vinného. Jestliže je obviněnému dočasně omezena osobní svoboda, je na základě zásady presumpce neviny, stále brán za nevinného, dokud proti němu nebude vyřčen odsuzující rozsudek prokazující jeho vinu.

Konkrétně se vztahuje k takovému jednání zásada zdrženlivosti (přiměřenosti). K této zásadě se i vyjádřil Výbor ministrů Rady Evropy v rozsudku R 80 ze dne 28. 6. 1980, týkající se uvalení vazby. Vydal doporučující stanovisko, s následujícím znění: *„S ohledem na presumpci neviny nebude žádná osoba obviněná z trestného činu dána během řízení do vazby, pokud to za daných*

*okolností nebude nutné. Vazbu během řízení je proto třeba pokládat za výjimečné opatření, nikdy nemůže být povinná ani nesmí vykazovat znaky trestu.*⁴⁹

V průběhu vazby by na obviněného neměl být kladen nátlak k tomu, aby se k činu doznal. Dle mého názoru by se takové jednání dalo považovat v rozporu se zákonem⁵⁰ a nebylo by v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Obvinění mají práva a povinnosti, které stanoví zákon o výkonu vazby č. 293/1993 Sb. V právní úpravě o celkovém postupu vazby je obsažena zásada rychlosti postupu orgánů činných v trestním řízení. Je to z toho důvodu, aby obviněný byl ve vazbě pouze po dobu nezbytně nutnou.

Máme několik druhů vazeb. Zmínila bych zejména vazbu koluzní (ad 1), předstižnou (ad 2), útěkovou (ad 3).

*Ad 1: Ústavní soud se vyslovil ve věci koluzní vazby s názorem, že musí být dány konkrétní skutečnosti odůvodňující obavu z následku. Musí být tedy i u tohoto vazebního důvodu dána konkrétní skutečnost, nasvědčující obavě, že obviněný má koluzní záměry.*⁵¹

Ohledně konkrétních skutečností, které jsou v rámci tohoto druhu vazby považovány za znak, jsou při veškeré znalosti skutkových okolností v rukou obecných soudu, jež vyplývá z nálezu ze dne 26. 9. 1996 sp. zn. III. ÚS 18/96.

⁵²Na základě důkazní situace, je soud povinen zvážit všechny prostředky a

⁴⁹Cit: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 736 s.

⁵⁰ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 736 s.

⁵¹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 751 s.

⁵²ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 751s.

kritéria, a vyhodnotit zdali je vazba tím pravým prostředkem a opatřením pro dosažení cíle trestního řízení.⁵³

Ad 2: Mezi důvody, které vznikají při předstižné vazbě, jsou určeny taxativně v trestním řádu. Jedná se hlavně o důvod, kdy by obviněný mohl opakovat trestnou činnost. Dle některé literatury se pojem vykládá tak, že se jedná jak o opakování trestného činu a zároveň i poukazuje na spáchání trestného činu stejné povahy. Dalším důvodem stojícím za zmínění je obava z dokonání trestného činu. Obviněný se pokusil vykonat trestný čin, který připravoval. Náhradou předstižné vazby může být záruka, slib, dohled, peněžitá záruka, předběžné opatření.⁵⁴

Ad 3: V rámci útěkové vazby bych zmínila judikát ústavního soudu ÚS 94/2000-n, kdy důvodem útěkové vazby nemůže být pouze fakt, že obviněný může kdykoliv opustit území České republiky. Svoboda pohybu je zaručena Listinou ve čl. 14 odst. 1, ve znění:

*(1) Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.*⁵⁵

⁵³ Nález ústavního soudu ÚS, uveřejněn pod č. 88 ve sv. 6 Sb. nál. a usn. Ústavního soudu ČR

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 744 s.

⁵⁵ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

5. 6. Domovní svoboda

Domovní svobody se týká ustanovení Listiny základních práv a svobod, které hovoří ve čl. 12 o tom, že obydlí je nedotknutelné. Jedná se ústavně zaručené právo, jež má být respektováno a chráněno. Stejně jako právo na osobní svobodu spadá mezi základní lidská práva a svobody. Jedná o základní právo, které vytváří osobnostní sféru jedince, aby mohl důstojně fungovat. Zákon stanovuje, že do obydlí není povoleno vstupovat, bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí. Existuje výjimka z toho případu, kdy stát může zasáhnout do výše uvedeného práva, a je přípustná pouze, pokud se jedná o trestní řízení. Taková výjimka musí splňovat určité předpoklady, zejména písemný příkaz soudce, který značně a podstatně odůvodní.⁵⁶ Dovolенý zásah do domovní svobody je upraven v zákoně o Policii ČR a musí splňovat podmínku veřejného zájmu (vysvětleno níže).

Co je domovní svoboda a jakým způsobem může být omezena, nám stanovuje Listina základních práv a svobod, konkrétně čl. 12 odst. 2:

(1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.

(2) Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.

(3) Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.⁵⁷

⁵⁶ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 699-700 s.

⁵⁷ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Kromě listiny základních práv a svobod, je pojem obydlí vymezen i v trestním řádu, konkrétně v ustanovení §82 odst. 1. Jedná se o velmi široký pojem, který se považuje za ohraničený prostor a místo, které jsou k bydlení. Mohou to být domy, byty, rodinné domy, veškeré další příslušenství patřící k domu, obytné domy, hotely, ubytovny, vysokoškolské koleje. Z toho vyplývá, že jedná o jakýkoli vztah k bydlení, ať už vztah podnájemní, nájemní nebo ryze vlastnický (vlastník nemovitosti). Za obydlí nemůže považovat ty prostory, které slouží k nebytovým účelům (např. kanceláře).⁵⁸

Domovní prohlídka je přípustná pouze pro účely trestního řízení. A jen v případě kdy k takovému zásahu vydá písemně odůvodněný příkaz soudce.⁵⁹ Institut domovní svobody chrání každého od toho, aby neoprávněně vstoupil do daných prostor. Stát může zasáhnout pouze v případech, které jsou v zájmu společnosti nebo v zájmu veřejné bezpečnosti.⁶⁰

Judikatura se staví k domovním prohlídkám následujícím způsobem. V judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, věc *Klass aj.*, 1978, A-28, stát se může rozhodnout, že provede domovní prohlídku z důvodu, aby získal hmotný důkaz důležitý pro trestní řízení. Vždy musí být zachovány právní předpisy dané země a zároveň zaručeno, aby nedošlo ke zneužití.⁶¹

Zároveň je zde možnost neoprávněného vniknutí do obydlí, bez jakéhokoliv vědomí osoby, která žije v obydlí. Pro příklad bych uvedla, že v případě krádeže provedenou osobou vloupající se do obydlí, se pachatel dopustí

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1112 s.

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1112 s.

⁶⁰ WÁGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. první. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012. 931 s. 330.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře.

porušení domovní svobody. Na druhou stranu by se za trestný čin nedalo považovat, takové jednání, kdy by dal ke vstupu do obydlí souhlas alespoň jedna, osoba která je to takovému činu oprávněna.

Kromě toho se takové porušování domovní svobody vztahuje k ustanovení § 178 trestního zákoníku, v následujícím znění:

(1) Kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.⁶²

Podle mého názoru je hlavním cílem tohoto obsahu ustanovení, aby došlo k ochraně zaručených základních práv a svobod. V tomto případě konkrétně objekty, které jsou užívány k bydlení, ať už krátkodobého, dlouhodobého.

Další zákonná úprava, která řeší a zabývá se otázkou vstupu do obydlí i proti souhlasu a vůli oprávněné osoby, je zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Jedná se u provedení ohledání místa činu. Policista může vstoupit do obydlí i bez souhlasu dotčené osoby. V obydlí může provést všechny úkony, zákroky, opatření, které jsou potřebné pro odvrácení nebezpečí a zároveň potřebné k zajištění důkazů důležitých pro další fázi trestní řízení. Jedná se o taxativně vymezené podmínky. Zejména se týkají § 40:

⁶² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

(1) Policista je oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.

(2) Oprávnění podle odstavce 1 má policista také v případě

- a) důvodného podezření, že se na místě uvedeném v odstavci 1 nachází zemřelý,*
- b) pronásledování osoby, nebo*
- c) vstupu do jiného prostoru nebo na pozemek, má-li důvodné podezření, že se tam nachází týrané zvíře.*

(3) Policista je oprávněn za účelem vstupu na místo uvedené v odstavci 1 toto místo otevřít nebo jiným způsobem si do něj zjednat přístup, v případě nutnosti i za použití síly.

(4) Policista je povinen při vstupu do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a při následných úkonech zajistit přítomnost nezúčastněné osoby; nemusí tak učinit, hrozí-li nebezpečí z prodlení nebo by mohlo dojít k ohrožení života anebo zdraví nezúčastněné osoby.

(5) Po provedení úkonů nebo jiných opatření je policista povinen bez zbytečného odkladu vyzoomět uživatele obydlí, jiného prostoru nebo pozemku a zajistit zabezpečení tohoto místa, nemůže-li tak učinit uživatel nebo jiná oprávněná osoba.⁶³

Oprávnění policejního orgánu, na základě kterého mu umožňovalo vstoupit do obydlí, otevřít byt nebo otevřít uzavřený prostor, a provést v souladu všechny potřebné opatření, omezovalo využít tuhle pravomoc pouze v případech, kdy byl ohrožen život nebo zdraví osoby. Na základě výše uvedeného § 40 PolČr vstoupit na místo za účelem ochrany jiných práv a svobod neumožňuje.⁶⁴

⁶³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

⁶⁴ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. 155 s.

Soud musí vždy pečlivě zvážit a zkoumat, zdali před vydáním příkazu k domovní prohlídce jsou splněny všechny zákonné podmínky. Jedná se o úkon, který souvisí s nedotknutelností obydlí zaručený čl. 12 Listiny. Pro účely trestního práva, jak už bylo zmíněno, může být vydána pouze na *odůvodněný* příkaz soudce. V odůvodnění, které následně překládá je povinen všechny skutečnosti kvalitně odůvodnit. Pokud soud vydá příkaz k domovní prohlídce ještě dříve než ve stádiu trestního stíhání obviněného, musí povinně odůvodnit, z jakého důvodu se jedná o neodkladný a neopakovatelný úkon. Může se stát, že takové zdůvodnění příkaz nemá. Proto lze formální nedostatek odstranit v dalším řízení. Hlavním smyslem výkladu věcných důkazů je zajistit důvody pro neodkladnost a neopakovatelnost úkonu, je to z důvodu přezkoumatelnosti těchto úkonů. Aby vedené trestní řízení bylo kontrolovatelné.⁶⁵

Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013, uveřejněné pod číslem 13/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek vyplývá, že pokud byly splněny všechny podmínky typické pro neodkladnost a neopakovatelnost trestního řízení, ale protokol takové zdůvodnění neobsahoval, nevede to k závěru o nezákonnosti meritorního rozhodnutí.

Judikatura se vztahuje také k chybějícímu odůvodnění neodkladného nebo neopakovatelného úkonu v příkaze k domovní prohlídce. Pokud tyto dva pojmy – neodkladnost a neopakovatelnost – nebyl řádně odůvodněny podle § 83 trestního řádu, musí alespoň vyplývat z povahy trestní věci, jak tomu nasvědčuje rozhodnutí z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2010, sp. Zn. 5 Tdo 1312/2010. Z usnesení Nejvyššího soudu vyplynulo, že takový formální nedostatek nemůže znamenat nezákonnost domovní prohlídky. Nemůže se jednat

⁶⁵ POLIŠENSKÁ, Petra. *Trestní právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestním právu za období leden 2014 až květen 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 72-73.

o nepoužitelnosti důkazů, které byly při takové domovní prohlídce zajištěny.⁶⁶ Ústavní soud svou praxí vyložil, že *přípustnost domovní prohlídky je potřeba chápat jako výjimku ústavně zaručeného práva na nedotknutelnost obydlí.*⁶⁷

Ve svém nálezu hovoří Ústavní soud, přesněji nález Ústavního soudu ze dne 21. května 2014, sp. zn. III. ÚS 761/14, o případu, kdy u obviněného, který nemá vztah k bytu, ve kterém je prováděna domovní prohlídka, není tudíž nositelem základních práv, která by mohla být domovní prohlídkou porušena. Nemůže se tedy ani ústavně dovolávat ochrany práv třetích osob.⁶⁸

⁶⁶ POLIŠENSKÁ, Petra. *Trestní právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestním právu za období leden 2014 až květen 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 74 s.

⁶⁷ Cit. POLIŠENSKÁ, Petra. *Trestní právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestním právu za období leden 2014 až květen 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 119 s.

⁶⁸ POLIŠENSKÁ, Petra. *Trestní právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestním právu za období leden 2014 až květen 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 118 s.

6. Ohledání a rozpor v souvislosti s právem osobní a domovní svobody

Jak bylo uvedeno, výše ústavní pořádek nám garantuje právo na ochranu soukromí, do kterého by nemělo být zasahováno. Lze v rámci trestního řízení tuto podmínku porušit?

Ano, lze to v případech, kdy nám to zákon dovoluje. Na druhou stranu k realizaci dochází v případě, kdy to taxativně určí trestní řád. Osoba, proti které je procesní úkon musí jednání takového rázu strpět. Jednání ze strany policejního orgánu, ale musí být vždy přiměřené a odpovídat k účelům vyhrazením v trestním řízení.⁶⁹

Ustanovení o procesních úkonech, které jsou důležité pro ohledání, nejsou součástí právní úpravy ohledání. Jedná se o domovní prohlídku, prohlídku jiných prostor a pozemků a vstup do obydlí, jiných prostor nebo na pozemek. Uvedené procesní události jsou blíže vymezeny v trestním řádu, domovní prohlídka je obsažena v § 82 odst. 1 v následujícím znění:

*(1) Domovní prohlídku lze vykonat, je-li důvodné podezření, že v bytě nebo v jiné prostora sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydlí) je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení.*⁷⁰

Prohlídka jiných prostor neurčených k bydlení v § 82 odst. 2 v následujícím znění:

*(2) Z důvodů uvedených v odstavci 1 lze vykonat i prohlídku prostor nesloužících k bydlení (jiných prostor) a pozemků, pokud nejsou veřejně přístupné,*⁷¹

Vstup do obydlí upraven v § 83 odst. 1 a 2 v následujícím znění:

⁶⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu, první zásah, ohledání*. In: *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. s. 449-467.

⁷⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁷¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

(1) Nařídít domovní prohlídku je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. V neodkladných případech tak může namísto příslušného předsedy senátu nebo soudce (§ 18) učinit předseda senátu nebo soudce, v jehož obvodu má být prohlídka vykonána. Příkaz k domovní prohlídce musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. Doručí se osobě, u níž se prohlídka koná, při prohlídce, a není-li to možné, nejpozději do 24 hodin po odpadnutí překážky, která brání doručení. Policejní orgán musí vykonat osobní prohlídku na základě příkazu soudce.

Je zákonná úprava ohledání v trestním řádu dostatečná? Podle mého názoru trestní řád obsahuje několik ustanovení, která upravují postup, jak mají postupovat orgány činné v trestním řízení, ale zároveň neupravuje postup jak provést ohledání i proti vůli oprávněné osoby. Neupravuje postup, kdy je do jejich práva na osobní a domovní svobodu zasahováno. Dalo by se říci, že zasáhnout lze pouze v nezbytně nutné míře, aby byl zajištěn účel trestního řízení.

Zásah do práv a svobod daných Listinou, jež byly objasněny výše, lze na základě veřejného zájmu. Jedná se o neurčitý pojem, který není dostatečně a jasně definován. To, co je v zájmu všech, není potřeba prosazovat zákonem, protože se nenajde nikdo, před kým by to bylo třeba chránit.⁷²

Odkazuje na něj spousta zákonů, Ústava, Listina, Správní řád. Pokud bych měla vysvětlit pojem, jedná se o zájem, který je prospěšný pro neurčitý okruh osob. Na základě veřejného zájmu může dojít k omezení práva, konkrétně uvedené v Listině vlastnické právo. Jedná se o to, že v některých případech může

⁷² ZIEGLER, A: Co je to veřejný zájem. [vid. 13. 1. 2018] Dostupný z: <https://ziegler.blog.respekt.cz/co-je-to-verejny-zajem/>

veřejný zájem převážit nad zájmem jednotlivce, může tomu být i naopak, pokud by jednotlivce zbavoval veřejný zájem nějakého základního práva.

Veřejný zájem má souvislost i s procesním úkonem ohledání. Můžeme si položit otázku, zda je vhodné preferovat veřejný zájem související s ohledáním místa kriminální události? Je možné splnit účel trestního řízení před ústavními limity, za které považujeme zaručenou nedotknutelnost obydlí, soukromí?

Kromě výše uvedených otázek si můžeme v rámci tématu položit další, a to zda je právní úprava ohledání dostatečná a zároveň jestli dovoluje orgánu činnému v trestním řízení provést zásah do soukromí i bez souhlasu oprávněné osoby?

Jakýkoliv zásah do ústavně zaručeného práva lze pouze na základě zákona a v mezích zákona. Konkrétně v trestním řízení to lze na základě vymezených předpokladů. Pokud se zaměříme na trestní řád, uvidíme, že některá ustanovení přímo zasahují do základních práv a svobod zaručených Ústavou a Listinou. V rámci procesního úkonu domovní prohlídky zákon ukládá osobě povinnost strpět takový úkon, na druhou stranu zakazuje orgánům činným v trestním řízení využívat tento úkon k jinému účelu, než stanoví zákon. Z toho vyplývá, že trestní řád neřeší otázku, zdali je možné provést ohledání místa činu i proti vůli osoby.

7. Závěr

V mé diplomové práci jsem řešila otázku problematiky ohledání v trestním řízení. Snažila jsem se objasnit činnosti policejního orgánu při řešení skutečností po spáchání kriminální události. V práci jsem se zabývala jak teoretickou činností, kdy jsem se zaměřila na vymezení základních pojmů, druhů ohledání, právní úpravou, zásad, typických pro tento institut, ale zároveň jsem se snažila objasnit souhrn problematiky, která má sloužit k pochopení dalších aspektů trestního řízení. Postup, zvolený v mé práci, začal u vymezení základních pojmů trestního řízení a důkazního práva, poté přidávám vytyčení pojmu ohledání.

V obecném nadhledu práce lze konstatovat fakt, že byl vymezen souhrn problematiky ohledání a zároveň i problematiky osobní a domovní svobody. Snažila jsem se vytvořit výstižný pohled na činnost kriminalistů při získávání informací při odhalování trestné činnosti. Kromě toho jsem ve své práci vytvořila základ, který čtenáři objasní podstatné skutečnosti a náležitosti této činnosti.

Při nastudování odborných publikací jsem se snažila popsat jednotlivé pojmy důležité pro ohledání. Kromě publikací týkající se trestního práva, jsem měla možnost pracovat s prameny týkající se ústavního pořádku, konkrétně s Listinou základních práv a svobod a Ústavou, jelikož mým tématem bylo kromě trestněprávního institutu, otázka základních lidských práv a svobod zaručených těmito dokumenty. Svoji diplomovou práci jsem zpracovala jako analýzu literárních pramenů, nejen z oboru kriminalisticky, ale i částečně z oboru ústavního.

Svůj postup v práci bych zhodnotila tak, že jsem podstatnou část své práce věnovala vysvětlení pojmů týkající se trestního řízení a ohledávání. Kromě

vymezení pojmu ohledání jsem se zaměřila na podání vysvětlení významu trestního řízení a dokazování, které souvisí s institutem ohledání. Vysvětlila jsem náležitosti a samotný proces postupu orgánů při opatřování důkazů a stop, na kterých závisí celé trestní řízení. Kromě toho jsem poukázala na to, že ohledávání řadíme mezi jeden ze zákonných způsobů, jak obstarat a zajistit potřebné důkazy. Zároveň jsem zmínila rekonstrukci trestního řízení soudního, které se týká mého tématu velmi okrajově. V závěrečné kapitole jsem zpracovala zamyšlení a zodpovězení otázek týkající se kontradiktornosti ohledání a ústavně zaručených práv.

Diplomovou práci jsem koncipovala tak, aby poukázala na dodržení správného postupu policejního orgánu při ohledání. Lze diskutovat o tom, zdali přijatá legislativní úprava, v níž je evidována absence pravidel, za kterých není možné ohledat místo činu i proti vůli oprávněných osob, je dostatečná.

8. Cizojazyčné resumé

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou ohledání v trestním řízení. Jedná se o institut typický pro přípravné řízení. Kromě toho jsem názoru, že je třeba pochopit okolnosti, které mají základ pro ohledání. Proto jsem se rozhodla v úvodní části své práce vymežit základní pojmy trestního řízení, důkazního práva, dokazování v trestním právu. Poté jsem se zaměřila na vymezení pojmu ohledání.

Dále v práci charakterizuji základní zásady, jež jsou důležité pro institut ohledávání. Zaměřila jsem se také na jednotlivé druhy ohledávání, subjekty, oprávněné k provedení ohledávání a také metody a postupy zvolené při ohledávání. Kromě toho jsem se ve své práci zaměřila na rozbor lidsko-právních pojmů osobní a domovní svoboda, které mají základ v ústavním právu a souvisí současně i s trestním právem.

Poté jsem se zabývala otázkou, omezením zmíněných práv a v poslední části své práce jsem se zaměřila na ohledání a celkový rozpor v souvislosti s právem na osobní a domovní svobodu. Závěrem své práce jsem řešila otázku, zdali je právní úprava ohledání dostatečná a poskytuje nám ucelený přehled.

9. Resumé

In my diploma thesis I deal with the issue of investigation in criminal proceedings. It is the institute typical for preparatory management. In addition, I believe that it is necessary to understand the circumstances underlying the examination. That is why I decided in the introductory part of my work to define the basic concepts of criminal proceedings, proofing, criminal law.

Then I focused on defining the concept of examination. I also describe the basic principles that are important for the investigation institute. I also focused on the types of examination, the subjects eligible to conduct the examination, and the methods and procedures chosen during the examination. In addition, I focused on the analysis of human-legal concepts of personal and household freedom, which are based on constitutional law and are related to criminal law at the same time.

Then I dealt with the question, the limitations of the rights mentioned, and in the last part of my work I focused on the examination and the general contradiction in the context of the right to personal and residential freedom. In conclusion of my thesis, I addressed the question whether the legal regulation of the examination was sufficient.

10. Seznam použité literatury

Monografie

1. CHMELÍK, Jan et al. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6.
2. CHMELÍK, Jan: *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2005. 303 s. ISBN 978-80-86898-42-1.
3. CHMELÍK, Jan. Rukověť kriminalistiky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9.
4. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.
5. KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 1019 s. ISBN 80-86898-44-X
6. WÁGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kolektiv. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. první. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012. 931 s. ISBN 978-80-7357-750-6.
7. VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. 488 stran. ISBN 978-80-7400-543-5.
8. FENYK, Jaroslav, Tomáš GŘIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 stran. ISBN 978-80-7478-750-8.
9. NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. Vydání Praha: Eurounion. 2004. 548 stran. ISBN 80-7317-036-1.

10. PORADA Viktor a kol. *Kriminálnístika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2014. 464 stran. ISBN 978-80-7380-490-9.
11. KONRÁD Zdeněk, PORADA Viktor, STRAUS Jiří, SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminálnístika – Kriminálnístická taktika a metodiky vyšetřování*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-488-6.
12. POLIŠENSKÁ, Petra. *Trestní právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestním právu za období leden 2014 až květen 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Musíš znát.. ISBN 978-80-7552-053-1.
13. CHMELÍK, Jan. *Místo činu, první zásah, ohledání*. In: *Kriminálnístika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. s. 449-467. ISBN 978-80-7380-589-0.

Právní předpisy

14. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
15. Zákon č. 141/ 1961 Sb., trestní řád soudní.
16. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
17. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.
18. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Elektronické zdroje

19. Pojmové znaky trestného činu [online].Epravo.cz [vid. 3. 3. 2018]
Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pojmove-znaky-trestneho-cinu-16944.html>
20. Vzor náčrtku z prezentace. [vid. 10. 3. 2018] Dostupné z:
<http://brno4f64.sweb.cz/index.php?dir=.%2FKriminalistika%2F>
21. Vzor plánu z prezentace. [vid. 10. 3. 2018] Dostupné z:
<http://brno4f64.sweb.cz/index.php?dir=.%2FKriminalistika%2F>.
22. PEZL, Tomáš. Právo na osobní svobodu, 2013. [vid. 22. 2. 2018]
Dostupný z: <https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/kup/aktuality-dokumenty/Pednka-JUDr.-Pezla---Prvo-na-osobn-svobodu.pdf>.
23. ZIEGLER, A: Co je to veřejný zájem. [vid. 13. 1. 2018]. Dostupný z:
<https://ziegler.blog.respekt.cz/co-je-to-verejny-zajem/>

Judikatura

24. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2013, sp. Zn. 15 Tdo 510/2013.
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2010, sp. Zn. 5 Tdo 1312/2010.
26. Nález Ústavního soudu ze dne 21. května 2014, sp. zn. III. ÚS 761/14.